

The American Chamber of Commerce
in the Slovak Republic

Lepšia regulácia

Konkurencieschopná pracovná sila

Prispôsobovanie sa zmenám

Executive Summary

**Prieskum názorov
zahraničných investorov 2009**

Americká obchodná komora v Slovenskej republike (AmCham) bola založená v roku 1993 v Bratislave ako nezávislá nezisková organizácia financovaná výlučne z príspevkov členov. Dnes je jednou z najaktívnejších zahraničných obchodných komôr na Slovensku. Členská základňa AmCham sa rozrástla na viac ako 300 slovenských, amerických a iných medzinárodných firiem, vrátane mnohých najväčších a najdôležitejších investorov na Slovensku. Cieľom AmCham je „budovanie mostov“ medzi jednotlivými členmi, ako aj nečlenskými organizáciami a predstaviteľmi politickej, diplomatickej, hospodárskej a akademickej sféry. AmCham sa snaží svojimi aktivitami napomáhať zlepšovaniu podnikateľského prostredia na Slovensku, z čoho majú prospech nielen jej členovia, ale aj iné spoločnosti podnikajúce na tomto trhu. Tým, že sa zameriava na vytváranie priaznivých podmienok na podnikanie a pozitívne ovplyvňuje podnikateľskú klímu pre už existujúce investície v Slovenskej

republike, podporuje aj príliv nových investícií a zvyšovanie životnej úrovne obyvateľstva.

V posledných rokoch bolo Slovensko označované za štát s mimoriadne priaznivým podnikateľským prostredím. Vďaka nebyválnemu ekonomickému rastu krajiny často nazývali „stredoeurópskym tigrom“. Po vstupe do eurozóny má Slovensko jedinečnú príležitosť nastúpiť kurz vychádzajúci z tohto úspechu a pokračovať v posilňovaní svojej konkurencieschopnosti. No keďže konkurenčný boj o obmedzené množstvo kvalifikovanej a vzdelanej pracovnej sily je čoraz tvrdší, slovenská politická a podnikateľská elita musí prehodnotiť hlavné faktory, ktoré ohrozujú ekonomický rast krajiny. Len tak zaistiť zdravé podmienky na podnikanie a trvalo udržateľný rast slovenského hospodárstva.

Z tohto dôvodu uskutočnila AmCham rozsiahly prieskum medzi zahraničnými investormi na Slovensku. Prieskum zmapoval súčasnú

podmienky a identifikoval bariéry, ktoré investorom sťažujú podnikanie v Slovenskej republike. Výsledky Prieskumu názorov zahraničných investorov 2009 sú zhrnuté v odporúčaníach pre vládu, súkromný sektor a vzdelávacie inštitúcie. Prieskum sa uskutočnil v období od marca do júna 2009 a zapojilo sa doň viac ako 100 spoločností zastupujúcich zahraničných investorov z 22 krajín. Prieskum sa týkal troch hlavných oblastí formujúcich podnikateľské prostredie:

1. Konkurencieschopná pracovná sila
2. Lepšia regulácia
3. Prispôsobovanie sa zmenám

Vo dvoch z týchto oblastí (Lepšia regulácia a Konkurencieschopná pracovná sila) poslúžili výsledky aj ako základ na strategické odporúčania.

I. KONKURENCIESCHOPNÁ PRACOVNÁ SILA

Potenciál pracovnej sily a pružnosť pracovného trhu patria ku kľúčovým faktorom udržateľnosti a rastu konkurencieschopnosti Slovenska na globálnom trhu. Zároveň zohrávajú dôležitú úlohu v snahách o pritiahnutie a udržanie zahraničných investorov.

Podľa prieskumu medzi zahraničnými investormi predstavuje nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily pre spoločnosti hlavný problém v oblasti ľudských zdrojov (tab. č. 1). Takmer 45% respondentov si myslí, že príprava študentov vo vzdelávacom systéme na Slovensku nezodpovedá potrebám pracovného trhu (tab. č. 2). Preto zahraniční investori jednoznačne podporujú trend, ktorý začal nedávno novelizovaný Zákon o odbornom vzdelávaní. Podnikateľský sektor privítal nové ustanovenia tohto zákona, ktoré podnecujú zamestnávateľov k aktívnejšej účasti na vzdelávacom procese, napríklad vo forme finančnej a materiálnej pomoci školám, ktorá už patrí k daňovo odpočítateľným položkám. V blízkej budúcnosti by sa mali preskúmať ďalšie možnosti podporujúce nárast investícií do zariadení, priestorov a vybavenia, ako aj nových technológií, aby mali slovenskí študenti šancu vyrovnať sa svojim kolegom v iných krajinách EÚ. Ďalší pozitívny krok je, že zamestnávateľia môžu mať väčší vplyv na tvorbu osnov na miestnych školách

prostredníctvom „školských vzdelávacích programov“. Výsledky prieskumu tiež zdôrazňujú potrebu posilniť spoluprácu medzi vzdelávacími inštitúciami a spoločnosťami na miestnej úrovni s cieľom prilákať mladých učiteľov a zabezpečiť zvýšenie učiteľských plátov.

“Mnohí kandidáti na prvý pohľad dokážu splniť požiadavky zamestnávateľa, no pri preskúšaní sa často prejavia nedostatočné znalosti. Kandidáti používajú tie správne slová a terminológiu, ale nedokážu ich vhodne aplikovať v praxi a nechápu ich skutočný význam.”

Reakcia respondenta

Keďže zamestnávateľia majú problémy s obsadzovaním pozícií vyžadujúcich tzv. jemné zručnosti (soft skills) predovšetkým v oblasti manažmentu, predaja a marketingu (tab. č. 3), treba venovať väčšiu pozornosť praktickým školeniam a vzdelávaniu na všetkých úrovniach. Okrem toho je

nevyhnutné presunúť dôraz z memorovania faktov k empirickému štúdiu (t.j. na základe praktických skúseností). Tu zohráva kľúčovú úlohu zavádzanie inovatívnych vyučovacích metód ako sú prípadové štúdie, simulácie, hry a tzv. funkčné hranie (role play). Jednoduchý ale efektívny spôsob zdokonaľovania komunikačných schopností mladých Slovákov môže byť napríklad častejšia verbálna komunikácia a tréning verejného vystupovania na hodinách slovenčiny, kde by študenti prezentovali svoju prácu pred celou triedou. Okrem nutnosti venovať zvýšenú pozornosť všeobecným komunikačným schopnostiam náš prieskum odhalil, že znalosť cudzích jazykov na dostatočne vysokej úrovni je jedným z kľúčových faktorov budúceho úspechu slovenských študentov na pracovnom trhu.

Respondenti prieskumu odporúčajú:

- zvýšiť objem praktického vzdelávania a kurzov v školských osnovách;
- zlepšovať tzv. jemné zručnosti, napríklad pozitívny prístup k službe ľuďom a líderské schopnosti, ako aj komunikačné zručnosti a úroveň znalosti cudzích jazykov;
- v školstve čo najviac investovať do zamestávania a snáh o udržanie vysokoškolských učiteľov, a tiež do kvalitného vybavenia vzdelávacích inštitúcií;
- posilniť spoluprácu medzi štátom, univerzitami, výskumnými strediskami, školami a podnikateľským sektorom na všetkých úrovniach.

II. LEPŠIA REGULÁCIA

Zahraniční investori apelujú na slovenskú vládu, aby znížila administratívne zaťaženie podnikateľov (tab. č. 4, 5), obmedzila náhle a nesystematické zmeny v legislatíve a aby v procese prípravy nových legislatívnych opatrení umožnila širšiu diskusiu a účasť zainteresovaných strán. Prieskum odhalil, že transparentnosť a korupcia patria k najväčším problémom, ktoré priamo ovplyvňujú aktivity zahraničných investorov na Slovensku.

Až 72% respondentov považuje organizovanie štátnych tendrov a rozdeľovanie štátnych financií na Slovensku za netransparentné (tab. č. 6). Rovnaké percento sa domnieva, že štát nevytvoril a ani neaplikuje transparentné procesy pri prideľovaní stimulov a fondov EÚ (tab. č. 7). Navyše, 81% respondentov považuje korupciu za prekážku v podnikaní na území Slovenskej republiky (tab. č. 8). Investori, ktorí sa zúčastnili na tomto prieskume vyjadrili ochotu podporiť všetky iniciatívy slovenskej vlády smerujúce k zvyšovaniu povedomia v tejto oblasti, ako aj pri zavádzaní

dodatočných protikorupčných opatrení.

“Ľudia sú vzdelaní. Mnohí majú prístup k internetu. Je škoda, že sa táto skutočnosť nevyužíva v oblasti e-government.”

Reakcia respondenta

Jedným zo spôsobov, ako prekonať túto bariéru a zvýšiť transparentnosť a efektívnosť, je proaktívne presadzovanie nových iniciatív v rámci elektronickej verejnej správy a obstarávania (e-government, e-procurement), ktoré sú v súčasnosti na Slovensku ešte len vo fáze zámerov alebo plánovania. Len 3% respondentov nášho prieskumu si myslia, že Slovensko efektívne zavádza nové prvky e-governmentu (tab. č. 9). Index pripravenosti krajín na e-government, ktorý vypracovala OSN za rok 2008, porovnáva rôzne krajiny podľa dvoch základných ukazovateľov: prvým je stav pripravenosti na e-government a druhým rozsah tzv. elektronickej participácie (e-participation).

Slovensko sa síce dostalo do zoznamu 50 najlepšie pripravených krajín, ale skončilo až na 38. mieste - za všetkými svojimi susedmi zo strednej a východnej Európy. Aj preto sa očakáva, že tunajšia vláda bude tejto oblasti pripisovať väčšiu dôležitosť.

Respondenti prieskumu odporúčajú:

- **vylúčiť náhle a nesystematické zmeny v legislatíve;**
- **otvorene prizvať a podnecovať rôzne zainteresované strany k tomu, aby sa zúčastňovali na príprave novej legislatívy;**
- **považovať zavádzanie prvkov e-governmentu za prioritu;**
- **zabezpečiť väčšiu transparentnosť pravidiel verejných tendrov, súťaží a prideľovania licencií, a zosúladiť ich so štandardmi EÚ;**
- **zavádzať elektronický obstarávací systém (e-procurement), ktorý by podstatne zvýšil transparentnosť aj efektívnosť;**
- **v boji proti korupcii pamätať predovšetkým na osvetu medzi mladými ľuďmi;**
- **klásť zvýšený dôraz na vzdelávanie a zaškoľovanie sudcov v oblasti podnikania a obchodného práva.**

III. PRISPÔBOVANIE SA ZMENÁM

Svetová ekonomická kríza zásadne ovplyvnila plány zahraničných investorov na budúce investície na Slovensku (tab. č. 10). Podľa nášho prieskumu 99% respondentov pocítilo negatívny dopad ekonomickej krízy na ich prevádzky. Napriek tomu iba 1% uvažovalo o možnosti presťahovať svoje prevádzky mimo Slovenska a iba 8% rátať so znižovaním stavov či obmedzením produkcie (tab. č. 11). Skutočnosť, že drvivá väčšina zahraničných spoločností chce udržať svoje prevádzky prinajmenšom na súčasnej úrovni je silným indikátorom, že Slovensko je naďalej mimoriadne konkurencieschopné.

Podľa Správy o českej konkurencieschopnosti 2009 (vypracovanej Radou pre českú konkurencieschopnosť pod vedením AmCham v Českej republike) by práve Slovensko mohlo byť prvou krajinou bývalého východného bloku, ktorá dobehne Rakúsko v celkovej konkurencieschopnosti. V správe sa doslova píše: „Hoci Česká republika prekonala Slovensko v troch zo šiestich oblastí a takmer sa mu vyrovnala vo všeobecných výkonových ukazovateľoch, slabšie výsledky v efektívnosti štátnej správy a stabilite menového kurzu odsunuli ČR mierne za svojho niekdajšieho partnera. Slovensko získalo vyššie hodnotenie stability

menového kurzu, pretože sme v tejto štúdii použili pre SDI kurz eura namiesto slovenskej koruny. Slovensko zaviedlo euro 1. januára 2009. Inak mohlo byť poradie opačné.“

Prieskum medzi zahraničnými investormi potvrdzuje, že snahy Slovenska stabilizovať verejné financie v súvislosti so vstupom krajiny do eurozóny prinášajú ovocie. Až 83% respondentov spomedzi zahraničných investorov sa domnieva, že zavedenie eura malo pozitívny vplyv na ich podnikanie (tab. č. 12). a - čo je mimoriadne dôležité - 35% investorov vzhľadom na to dokonca uvažuje o rozšírení aktivít na Slovensku (tab. č. 11). Väčšina respondentov však nebola celkom spokojná so súčasnou hospodárskou politikou slovenskej vlády a s jej reakciou na ekonomickú krízu (tab. č. 13-15).

ZÁVER

Objem priamych investícií zahraničných spoločností v roku 2008 dosiahol celkovú sumu 26 miliárd eur. To jasne ukazuje, aký význam majú títo investori pre makroekonomický rast Slovenska a nárast životnej úrovne jeho obyvateľov. Je tiež dôležité poukázať na prieskum denníka Hospodárske noviny, podľa ktorého až 90% súčasných ziskov v slovenskom hospodárstve produkuje 125 najväčších

spoločností, z ktorých 124 je zahraničných. Tieto podniky majú 86-percentný podiel na slovenskom exporte. Mnoho zahraničných spoločností s prevádzkami na Slovensku patrí ku kľúčovým zamestnávateľom a hlavným predstaviteľom podnikateľskej sféry v regiónoch. Zohrávajú tak nenahraditeľnú úlohu nielen vo svojom odvetví, ale aj v rámci celého slovenského hospodárstva. Preto dúfame, že slovenská vláda vezme odporúčania tejto správy do úvahy a že ot-

vorený a konštruktívny dialóg medzi vládou a zahraničnými investormi povedie ku krokom, ktoré budú prospešné pre celú krajinu a jej obyvateľov.

Americká obchodná komora v Slovenskej republike, spolu s ostatnými zahraničnými obchodnými komorami fungujúcimi na Slovensku, je pripravená a ochotná pomôcť uľahčiť tento proces v každom smere.

Patron Members

 High performance. Delivered.	 Investment banking		
 CORPORATE AND INVESTMENT BANK CRÉDIT AGRICOLE GROUP			
			
 Quality In Everything We Do	 Precision. Passion. Partnership.		
			
	 Alleviating Pain • Restoring Health • Extending Life		
			
			
			
			
			

The American Chamber of Commerce
in the Slovak Republic

The American Chamber of Commerce in the Slovak Republic
Hotel Crowne Plaza, Hodžovo námestie 2
811 06 Bratislava, Slovak Republic

Tel: (+421-2) 5464 0534, Fax: (+421-2) 5464 0535
E-mail: office@amcham.sk, Web: www.amcham.sk